

Duurzaam en maatschappelijk (verantwoord?) ondernemen

**Brugs Forum
(Brugge, 3 december 2013)**

Bernard MAZIJN

**Instituut vóór Duurzame Ontwikkeling vzw
Universiteit Gent**

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

- Bestuur van de organisatie
- Mensenrechten
- Arbeidspraktijken – en omstandigheden
- Het milieu
- Eerlijk zakendoen
- Consumentenzaken
- Betrokkenheid in en ontwikkeling van de gemeenschap

MVO : een beperkt aantal gedragen standaarden

**Om het (inter-)nationaal echt te maken,
kies dan voor internationale MVO-standaarden:
ISO 26000 legt de fundering,
GRI is het venster.**

Andere internationale initiatieven:

- OESO Richtlijnen voor MNO's
- UN Global Compact

DUURZAAM ONDERNEMEN

- BEDRIJVENTERREINMANAGEMENT
- DUURZAAM INDUSTRIEEL BOUWEN
- ENERGIE
- RUIMTELIJKE ECONOMIE
- SOCIALE ECONOMIE
- WATER
- WEST-VLAAMS CHARTER DUURZAAM ONDERNEMEN
- UITREIKING JAARCERTIFICATEN 2012
- ONDERTEKENING 2012
- GOEDE PRAKTIJKEN
- IK MVOOK

WEST-VLAAMS CHARTER DUURZAAM ONDERNEMEN

Het West-Vlaams Charter Duurzaam Ondernemen is een hulpinstrument om duurzaam ondernemen concreet vorm te geven en te werken aan continue verbetering van de prestaties op milieu, sociaal en economisch vlak.

Via het ondertekenen van het West-Vlaams Charter Duurzaam Ondernemen engageren bedrijven en organisaties zich om een actieplan te realiseren rond 10 thema's.

Tijdens een jaarlijkse evaluatie beoordeelt een team van onafhankelijke deskundigen de resultaten en denkt het evaluatieteam constructief mee over aandachtspunten en verbeteropties. Bij een positieve evaluatie ontvangen de organisaties een jaarcertificaat op een feestelijke academische zitting.

Elke organisatie kan deelnemen aan het Charter, onafhankelijk van de grootte en de sector.

WAAROM DEELNEMEN?

- Duurzaam ondernemen wordt gestructureerd aangepakt;
- De invoering van het 'meten is weten'-principe leidt tot inzicht en verbetering van de prestaties;
- Het initiatief zorgt voor sensibilisatie en betrokkenheid van de werknemers alsook een betere externe communicatie;
- Mogelijkheid tot ervaringsuitwisseling met gelijkgestemde bedrijven;
- De externe audits brengen verbeteringsmogelijkheden aan het licht;
- Uitbouw van een duurzaam imago;
- Deelname betekent een motor voor continue verbetering!

Ceci n'est pas MVO

MVO met gepaste zorgvuldigheid ('due diligence')

Dit is een “*allesomvattend, proactief proces om de **feitelijk en potentieel negatieve maatschappelijke, milieu- en economische effecten** te identificeren van de besluiten en activiteiten van een organisatie over **de gehele levenscyclus** van een project of activiteit van de organisatie, met het doel om negatieve effecten te vermijden en te verkleinen.*”

MVO: de effecten in kaart brengen over de volledige levenscyclus

Bron: Benoit C. en Mazijn B. (Red.) , 2011

MVO: let op 'medeplichtigheid'.

“een organisatie als medeplichtig worden beschouwd als zij meewerkt aan het begaan van onrechtmatige daden door derden

die niet in overeenstemming zijn met internationale gedragsnormen of deze niet respecteren en waarvan de organisatie, bij zorgvuldig handelen, wist of behoorde te weten dat deze zouden leiden tot wezenlijke negatieve effecten op de maatschappij, de economie of het milieu.

Een organisatie kan ook als medeplichtig worden beschouwd als zij zwijgt over, of profiteert van dergelijke onrechtmatige daden.”

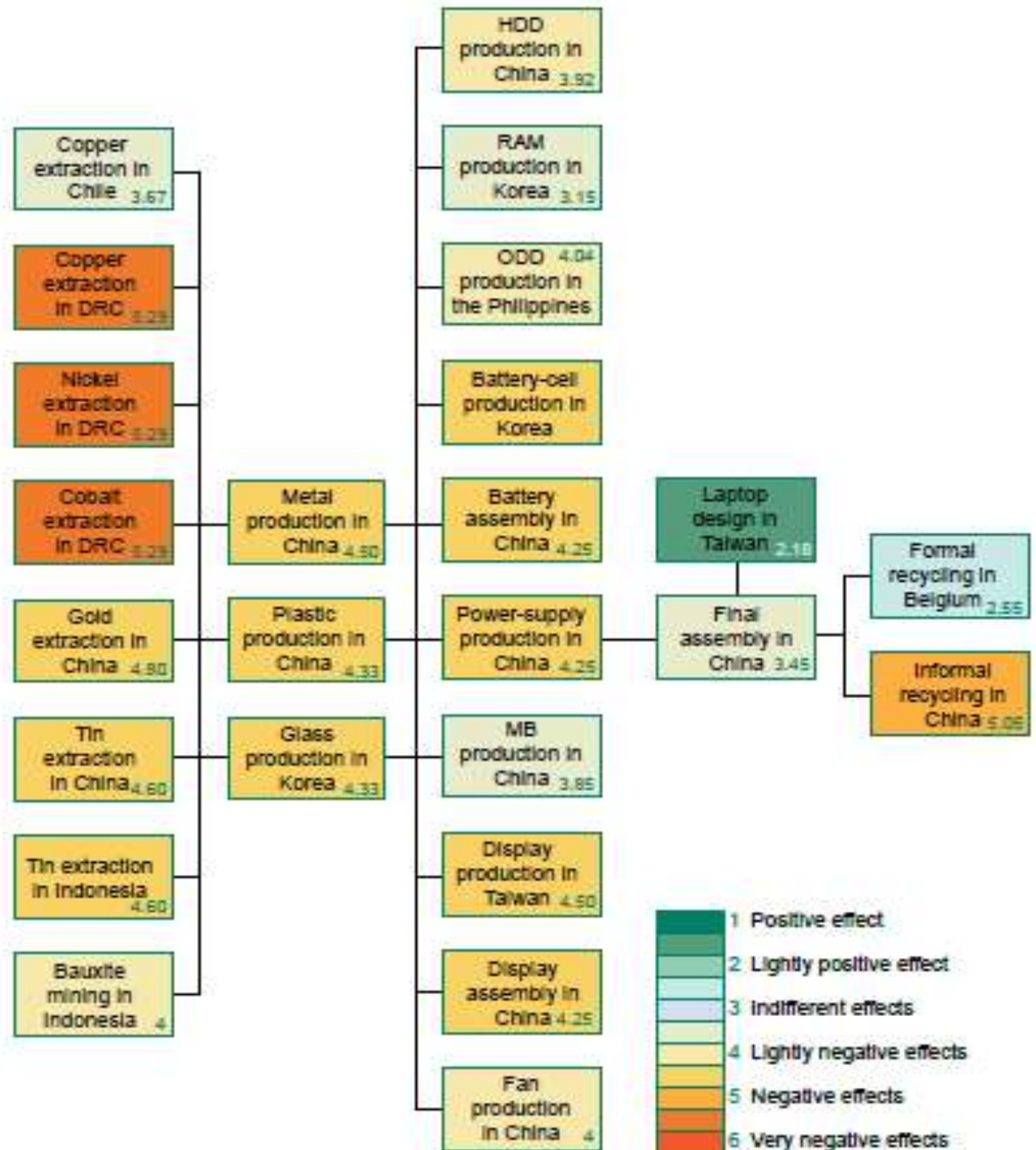
Het Europese Eco-label

De producten

De criteria

Nieuwtjes

Getuigenissen

En wie herinnert zich nog dit beeld? Winkelen in de Steenstraat?

Bron: Taslima Akhter – De Wereld Morgen (mei 2013)

En bijv. de Zeehaven van Brugge?

Kneistse visserijgemeenschap geschokt over pangasius contract

Zeebrugge wordt de Europese hub voor de verdeling van pangasiusfilet uit Vietnam. Zondag hebben Vlaams minister voor Mobiliteit en Openbare Werken Hilde Crevits (CD&V) en Joachim Coens, de CEO van de haven van Zeebrugge, in Ho Chi Minh-stad een 'memorandum of understanding' ondertekend met Vasep, de Vietnamese federatie van producenten en exporteurs van vis. Dit is in het verkeerde keelgat geschoten van de Vlaamse visserij en de overgebleven kneistse vissers.

provincieTV

→ Nieuws Focus → Nieuws WTV
14 november 2013

TOPCHEFS BOOS OM PANGASIUS IN ZEEBRUGGE

Ook Joachim Coens van de Zeehaven van Brugge was present op de start van de Week van de Smaak. De haven steunt het initiatief volop en promoot graag onze eigen Noordzeevis. Dat Zeebrugge straks massaal Vietnamese Pangasiusvis invoert, daar ziet Coens geen graten in. Maar zowel Lonneville als Desramaults vinden dat niet kunnen.

Culinair Brugge Zeebrugge

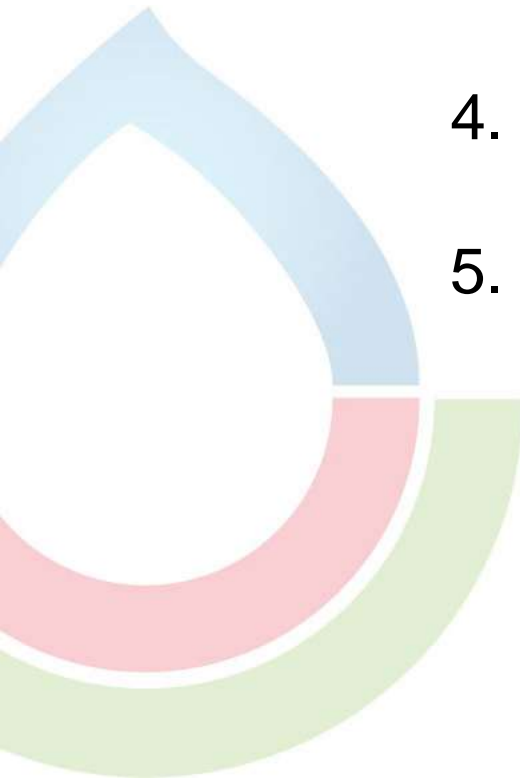
Visserij Pangasiusvis

Week van de Smaak

Share 2

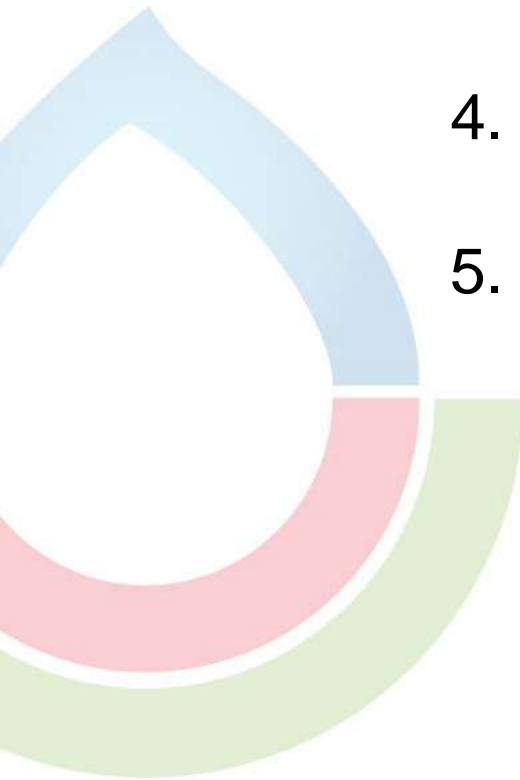
Inhoud

1. Proloog
2. De '*megaforces*'
3. Brugge en omgeving
4. Enkele voorstellen
5. Epiloog

Inhoud

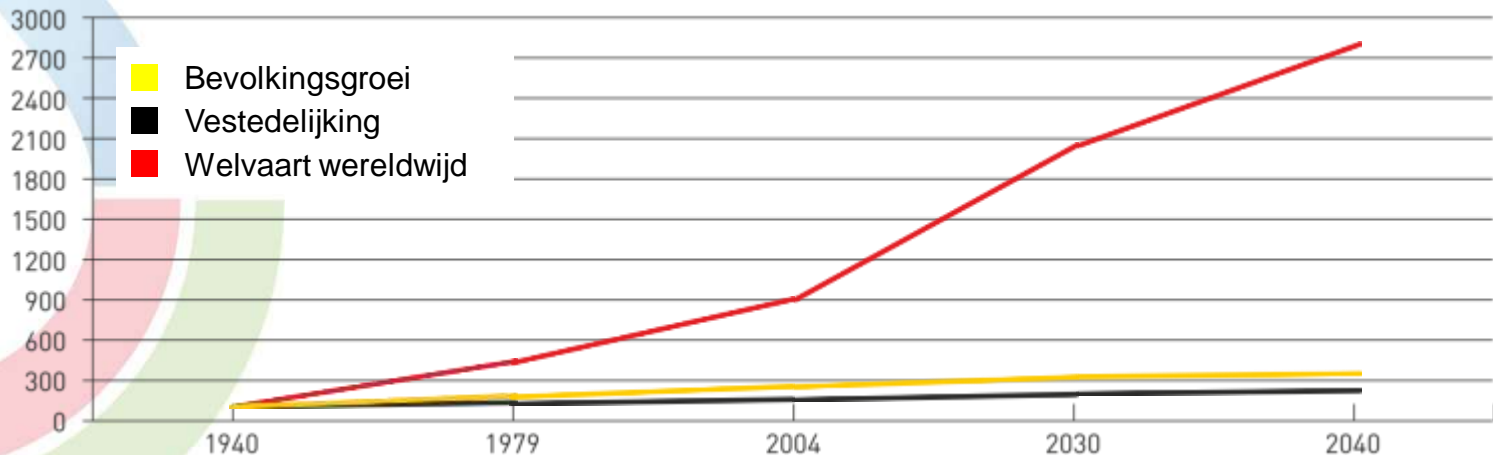
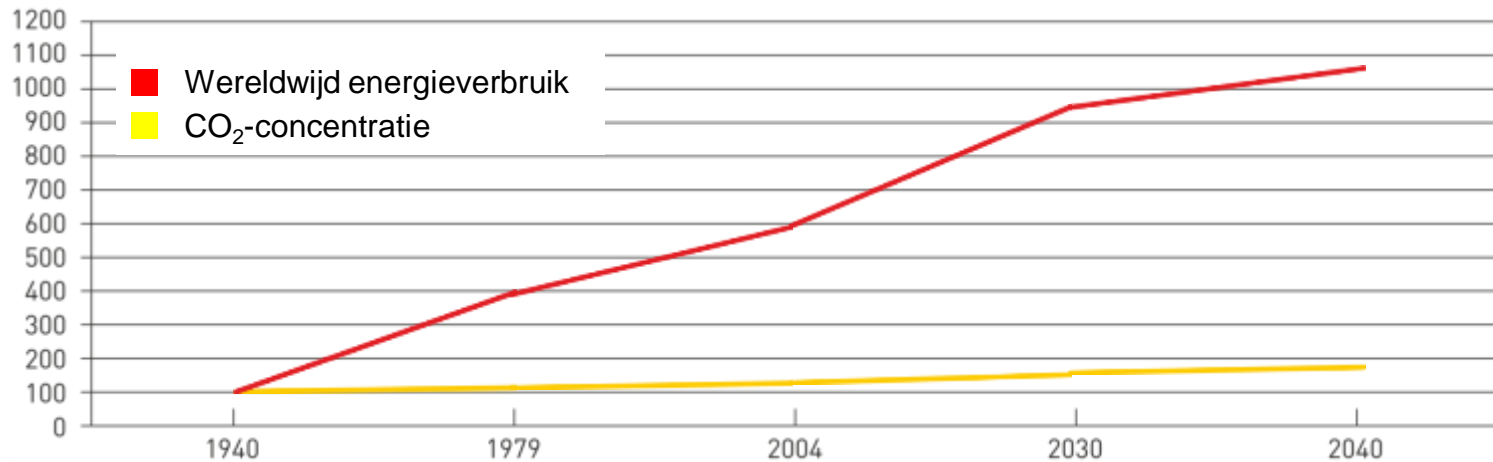
1. Proloog
- 2. De ‘*megaforces*’**
3. Brugge en omgeving
4. Enkele voorstellen
5. Epiloog

De grote maatschappelijke uitdagingen: de zogenoemde '*megaforces*'

- energie en brandstof
- klimaatverandering
- grondstoffenschaarste
- waterschaarste
- bevolkingsgroei
- welvaart
- verstedelijking
- voedselveiligheid
- achteruitgang van ecosystemen
- ontbossing

De grote maatschappelijke uitdagingen: de evolutie van enkele *'megaforces'*

De grote maatschappelijke uitdagingen: de samenhang tussen de '*megaforces*'

- energie en brandstof
- klimaatverandering
- grondstoffenschaarste
- waterschaarste
- bevolkingsgroei
- welvaart
- verstedelijking
- voedselveiligheid
- achteruitgang van ecosystemen
- ontbossing

(Zeldzame) (aard-)metalen

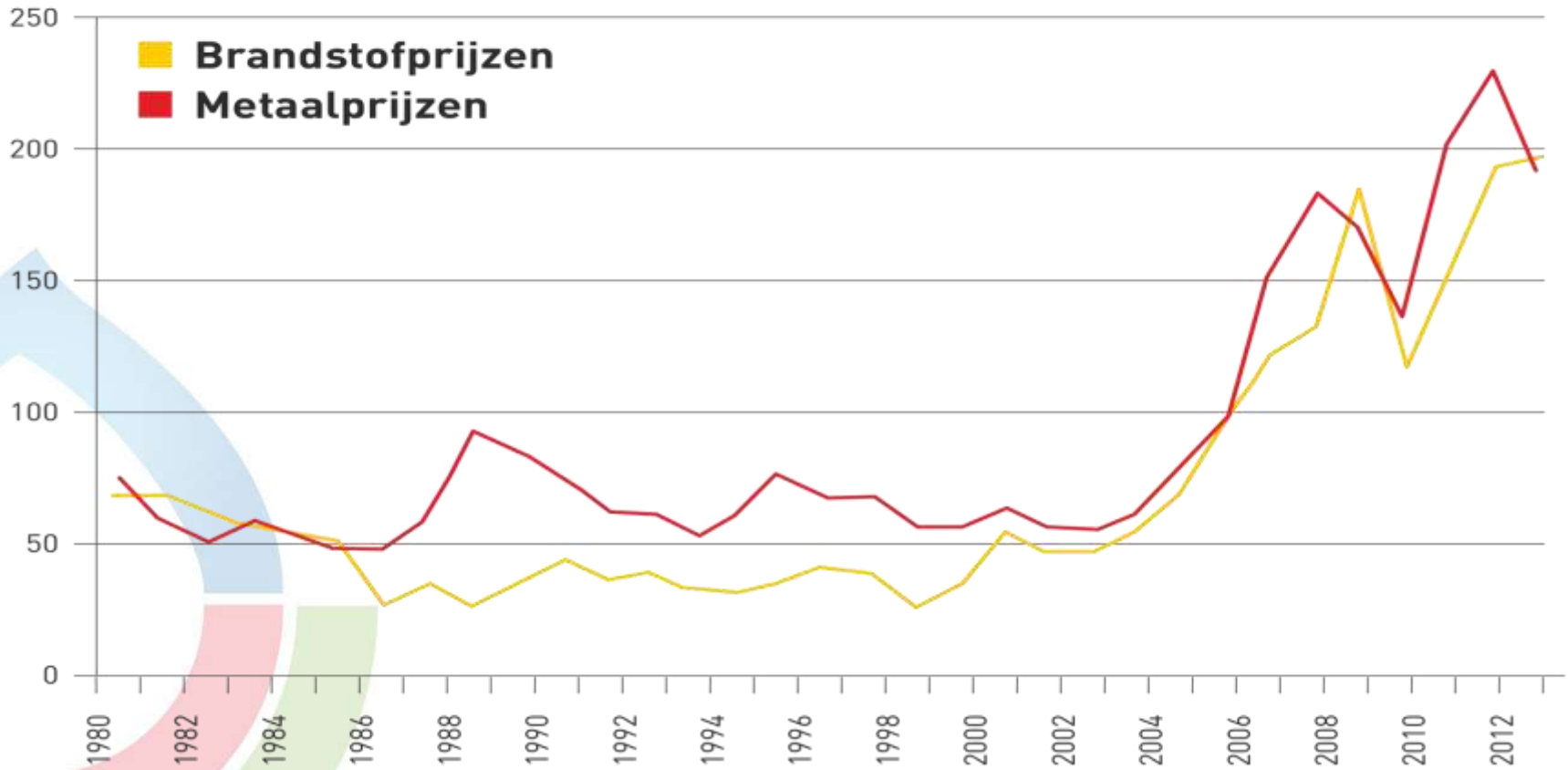
Biomassa

Koolstofarme samenleving,
in het bijzonder,
vergroening van aanbod.

Bron: KPMG (2012)

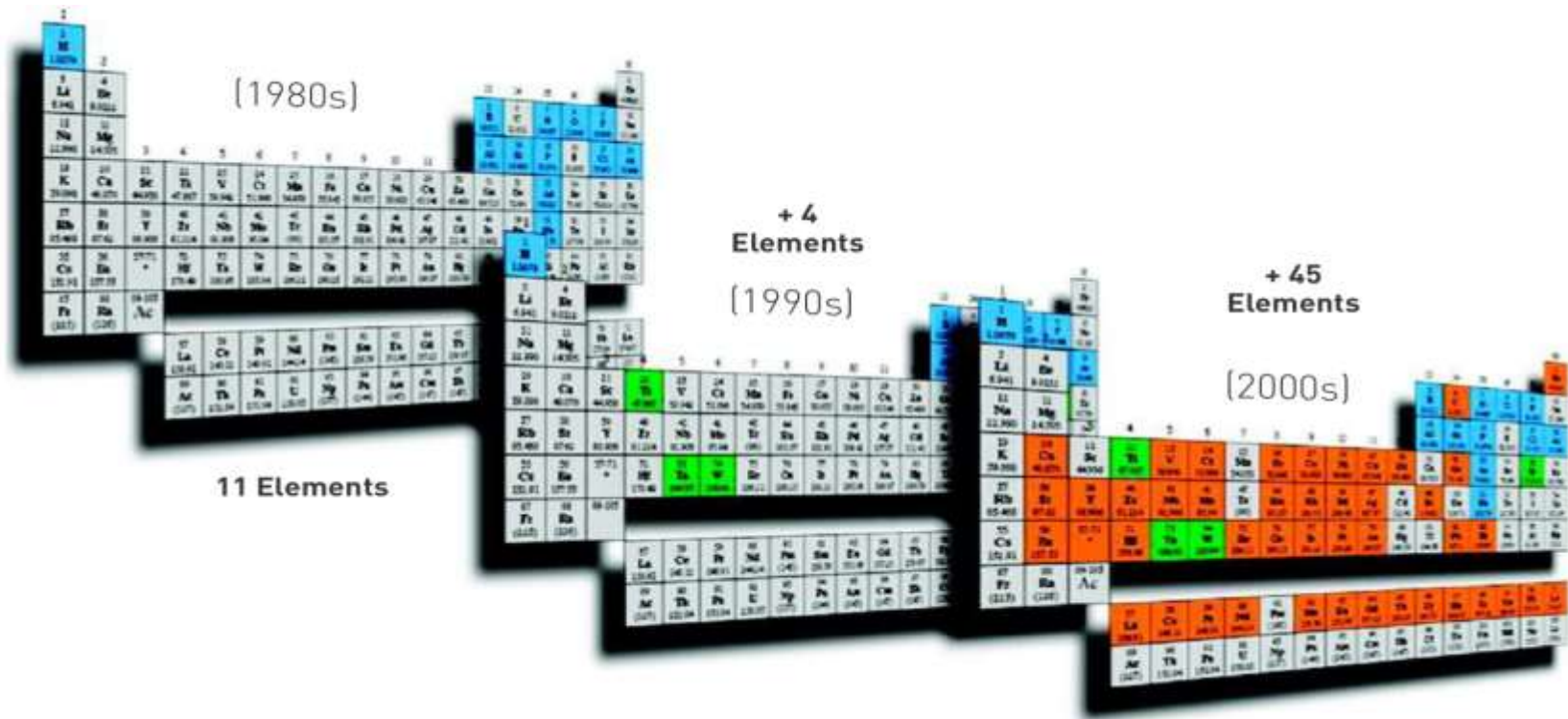
Bron: Mazijn B. en Devriendt S. (2013)

De grote maatschappelijke uitdagingen: prijsindex voor brandstof en metalen

War on metals !

(Clean) Tech:
performantie stijgt door grote diversiteit aan metalen, maar ...

De specifieke kwetsbaarheid van een (koolstofarme) samenleving

De specifieke kwetsbaarheid van een (koolstofarme) samenleving

Tijdslijn	(zeldzame) (aard-) metalen	Aanwezig in producten en technologieën

De specifieke kwetsbaarheid van een (koolstofarme) samenleving

Tijdslijn	(zeldzame) (aard-) metalen	Aanwezig in producten en technologieën
Korte termijn (rond 2015!)	Tellurium Indium Gallium Neodymium Dysprosium	fotovoltaïsche zonnepanelen; legeringen; thermo-elektrische apparaten; flatscreens en touchscreens; Infrarood detectoren; halfgeleiders; LED's; magneten; batterijen; ...

De specifieke kwetsbaarheid van een (koolstofarme) samenleving

Tijdslijn	(zeldzame) (aard-) metalen	Aanwezig in producten en technologieën
Korte termijn (rond 2015!)	Tellurium Indium Gallium Neodymium Dysprosium	fotovoltaïsche zonnepanelen; legeringen; thermo-elektrische apparaten; flatscreens en touchscreens; Infrarood detectoren; halfgeleiders; LED's; magneten; batterijen; ...
Middellange termijn (tot 2020!)	Lithium Palladium Platinum Niobium zeldzame aardmetalen	batterijen; katalysatoren; elektronica; legeringen; versterkt staal; ...

De specifieke kwetsbaarheid van een (koolstofarme) samenleving

Tijdslijn	(zeldzame) (aard-) metalen	Aanwezig in producten en technologieën
Korte termijn (rond 2015!)	Tellurium Indium Gallium Neodymium Dysprosium	fotovoltaïsche zonnepanelen; legeringen; thermo-elektrische apparaten; flatscreens en touchscreens; Infrarood detectoren; halfgeleiders; LED's; magneten; batterijen; ...
Middellange termijn (tot 2020!)	Lithium Palladium Platinum Niobium zeldzame aardmetalen	batterijen; katalysatoren; elektronica; legeringen; versterkt staal; ...
In parallel: een volume-risico (2015-2020 ...)	Aluminium, Koper, Nikkel, Ijzer, Lood, Zink, Tin, Zilver Goud,

**BUS is geen optie (lees: fossiele brandstoffen), maar ...
let op de specifieke kwetsbaarheid van hernieuwbare energie**

- (zeldzame) (aard)metalen
- biomassa

Europese landen

Provincies

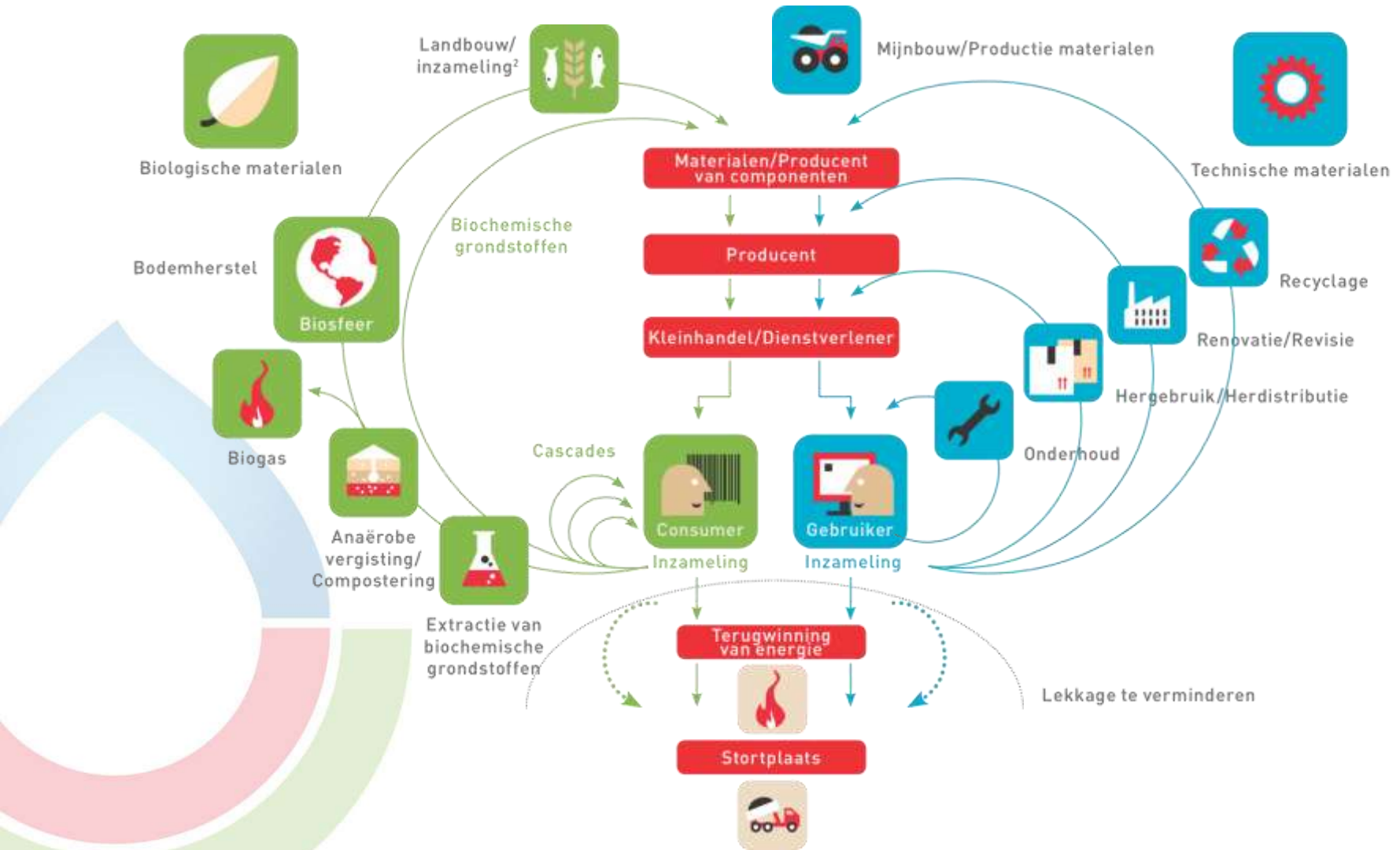
Gewesten en

Gemeenten

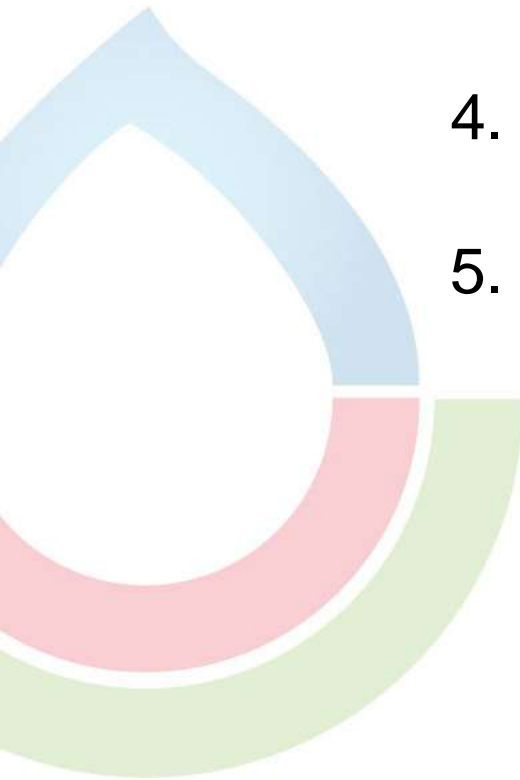

Een kringloopeconomie binnen de context van duurzame ontwikkeling.

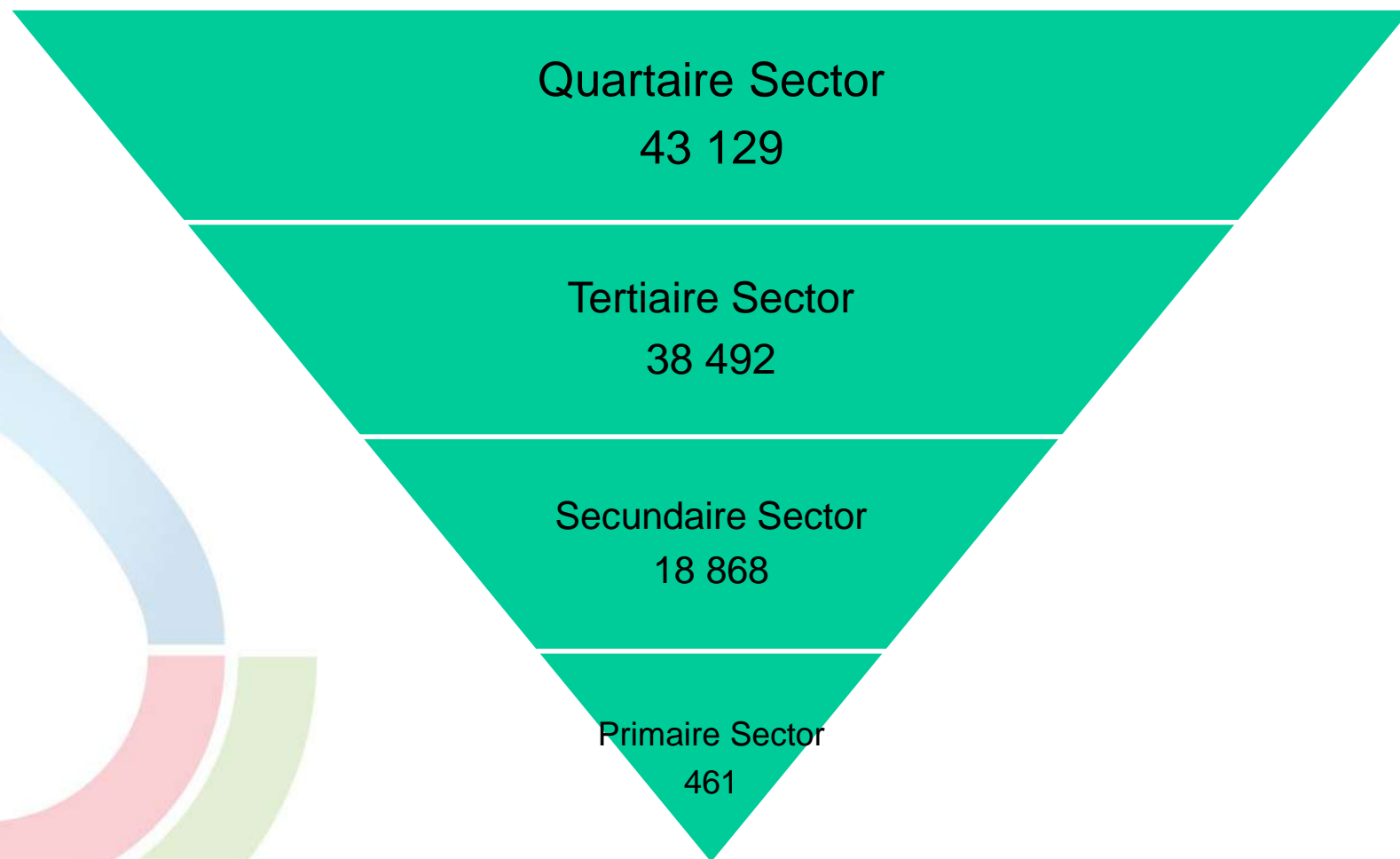

Inhoud

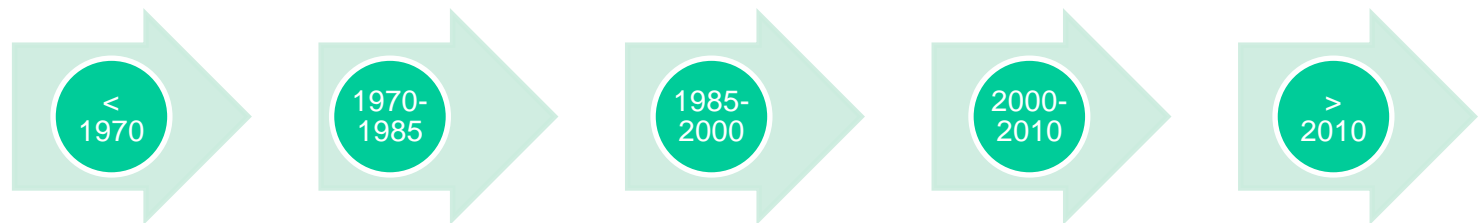
1. Proloog
2. De '*megaforces*'
- 3. Brugge en omgeving**
4. Enkele voorstellen
5. Epiloog

Overzicht tewerkstelling belangrijkste sectoren (aantal werknemers)

Geschiedenis en toekomst (?) van de Zeehaven van Brugge

Na WOII -
nieuwe
doorbraak

Voorhaven
en
PVD-sluis

Opening
diverse
terminals

Schaal
groter
en groter
en ...

Diversi-
ficatie
en
groei

A large circular graphic on the left side of the slide, composed of three concentric rings in light blue, pink, and light green. A grey arrow points from the center of this graphic towards the 1970 data point.

1970
9,5 MTON

1980
14,2 MTON

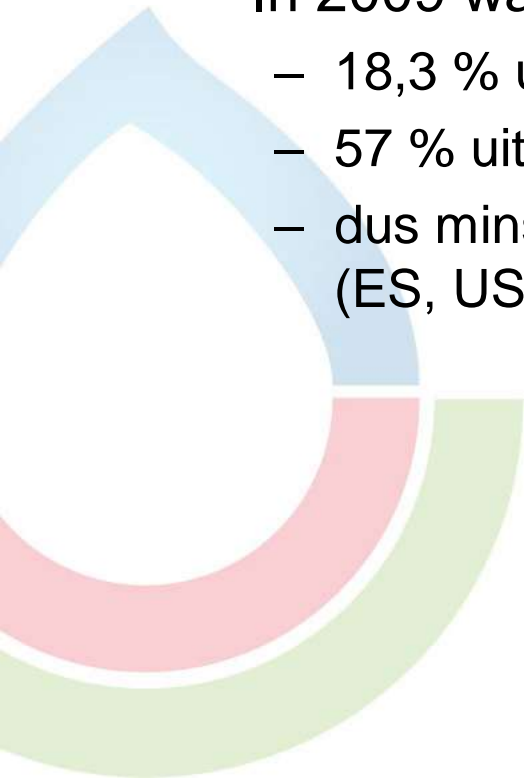
1990
30,4 MTON

2000
35,5 MTON

2010
49,6 MTON

Toerisme nu. En in de nabije toekomst ?

- Dagtoerist spendeert 30 Euro
- Recreatieve verblijfstoerist 125 Euro
- In 2009 waren er 1,41 miljoen overnachtingen, waarvan ...
 - 18,3 % uit eigen land,
 - 57 % uit de buurlanden NL, D, L, F, UK
 - dus minstens 25 % legt een afstand af van > 500 km (ES, US, IT, JAP, ...)

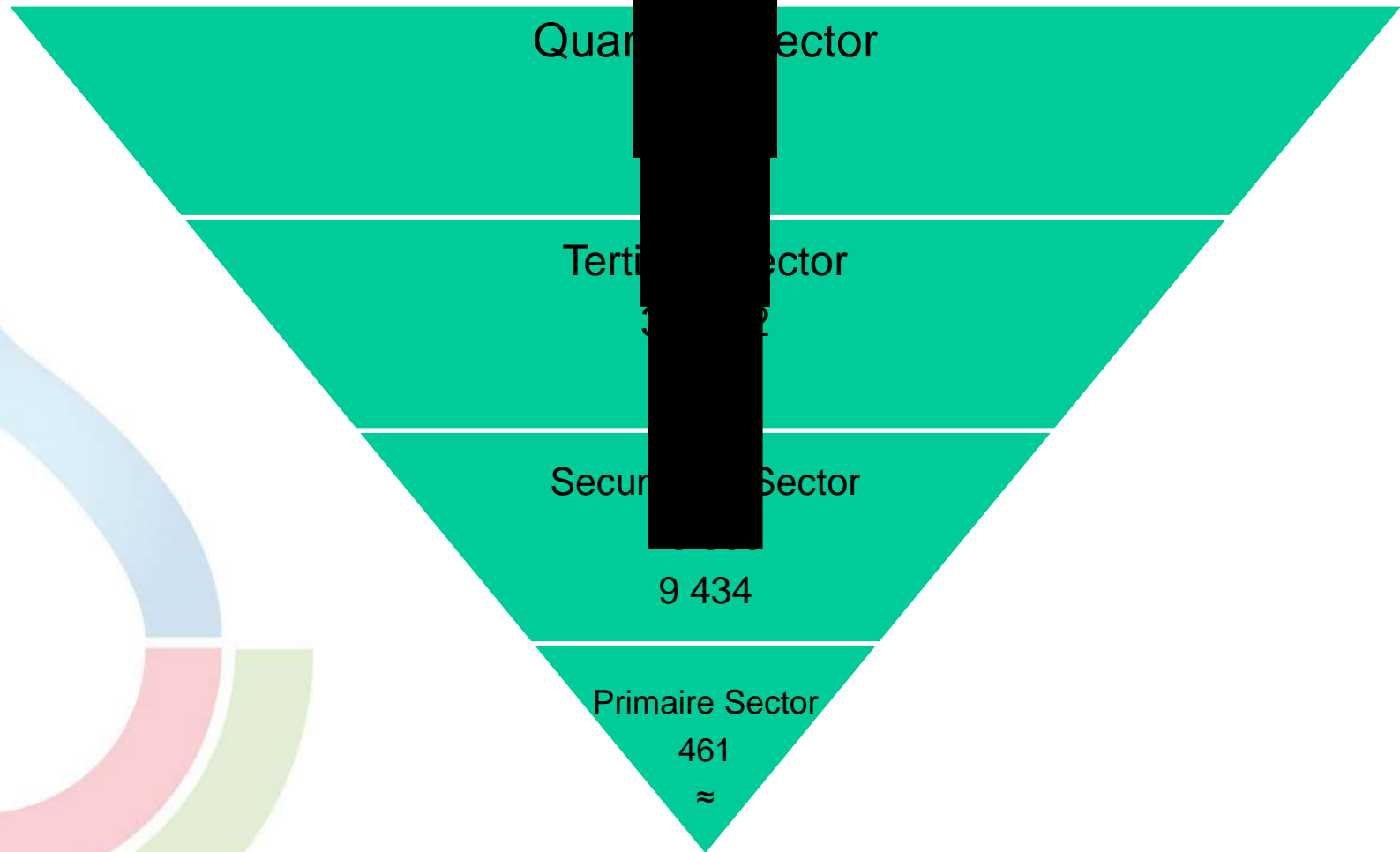
De grote ondernemingen

- BMT Group (Oostkamp)
- EADS Defence & Security Systems Belgium (Oostkamp)
- Donaldson Europe (Brugge)
- CNH (Zedelgem)
- Marine Harvest Pieters (Brugge)
- Dana Spicer Off Highway (Brugge)
- Bombardier Transportation Belgium (Brugge)
- Tyco Electronics Belgium (Oostkamp)
- Genencor (Brugge)
- Philips Innovative Applications (Brugge)
- AGC Flat Glass Europe (Zeebrugge)
- ...

Specifieke kwetsbaarheid van bedrijven uit de metaalsector

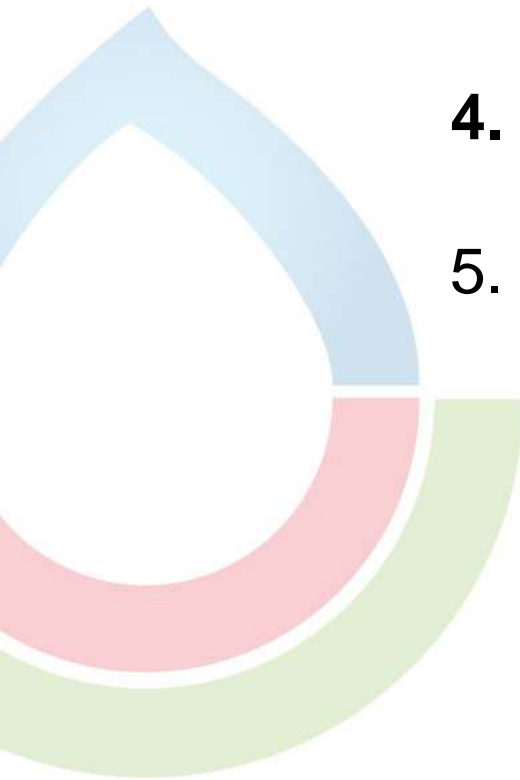
NACE-indeling	bedrijf in Brugge en omstreken en aantal werknemers (bron: VOKA en RESOC Brugge)	producten die in de subsector gebruik maken van (zeldzame) (aard)metalen	mogelijke (zeldzame) (aard)metalen in de producten met mogelijke risico's inzake bevoorradingszekerheid
NACE 26.11 Elektrische en elektronische apparaten	Tyco Electronics Belgium EC te Oostkamp (www.tejobs.be) met ong. 700 werknemers	transistors, halfgeleiders, magneten	KT-risico: Indium, Gallium, Neodymium, Dysprosium MLT-risico: Terbium
<p><u>Korte omschrijving van het bedrijf:</u> elektromechanische componenten voor de automobielsector. Ontwikkeling en vervaardiging. Deze connectoren worden wereldwijd verstuurd naar klanten (BMW, VW, Ford ...).</p>		<p><u>Korte duiding van de mogelijke risico's:</u> het bedrijf bevindt zich duidelijk in een waardeketen met een aantal risico's onder invloed van de <i>megaforges</i>. Naast de problematiek inzake energie en waterverbruik, bestaat grote kans dat in de eigen producten (zeldzame) (aard)metalen voorkomen waarvoor een risico inzake bevoorradingszekerheid bestaat. Deze problematiek zet zich trouwens door in de volledige waardeketen van voertuigen. Het consumentenproduct zelf, i.e. voertuigen, staat omwille van verschillende redenen sterk onder druk, niet in het minst omwille van het gebruik van fossiele brandstoffen en de daarmee gepaard gaande problematiek inzake milieu- en gezondheid. De omslag naar hybride en/of elektrische voertuigen kan de problematiek inzake (zeldzame) (aard)metalen vergroten.</p>	
NACE 26.51 Vervaardiging van meet-, controle- en navigatie-instrumenten en -apparatuur	Cassidian Belgium NV te Oostkamp (www.cassidian.com) met 215 werknemers	thermo-elektrische apparaten	KT-risico: Tellurium
<p><u>Korte omschrijving van het bedrijf:</u> het bedrijf is een onderdeel van de wereldwijde EADS-groep o.a. werkzaam in de wereld van de defensiesystemen. In Brugge wordt gewerkt aan radarsystemen.</p>		<p><u>Korte duiding van de mogelijke risico's:</u> het bedrijf is werkzaam in een bijzondere sector. De vraag is/zal zijn in hoeverre <i>megaforges</i> hierop uiteraard een invloed (zullen) hebben. Indien wel, dan zijn de risico's gelijklopend als bij het vorige bedrijf. Veel informatie is niet beschikbaar, maar gelet op de indeling in de NACE-code 26.51 bestaat de kans dat Tellurium een bijkomend korte termijn-risico vormt inzake bevoorradingszekerheid.</p>	
NACE 26.40 Vervaardiging van consumenten-elektronica	Philips Innovative Applications te Brugge (http://www.philips.be/about/company/belgium/brugge/index.page) met 300 werknemers	schermen	KT-risico: Indium MLT-risico: Europium
<p><u>Korte omschrijving van het bedrijf:</u> het bedrijf in Brugge is het ontwikkelcentrum voor vlakke televisies van Philips.</p>		<p><u>Korte duiding van de mogelijke risico's:</u> het bedrijf bevindt zich duidelijk in een waardeketen waar (zeldzame) (aard)metalen een belangrijke rol spelen. Hier worden er maar twee genoemd als mogelijk risico omdat deze rechtstreeks verbonden zijn met de ontwikkeling en productie van schermen (cf. de vlakke televisies). Andere componenten (bijv. elektronica) zullen dan weer andere metalen gebruiken.</p>	

Overzicht tewerkstelling in belangrijkste sectoren bij een B scenario

Inhoud

1. Proloog
2. De '*megaforces*'
3. Brugge en omgeving
- 4. Enkele voorstellen**
5. Epiloog

Enkele voorstellen (1)

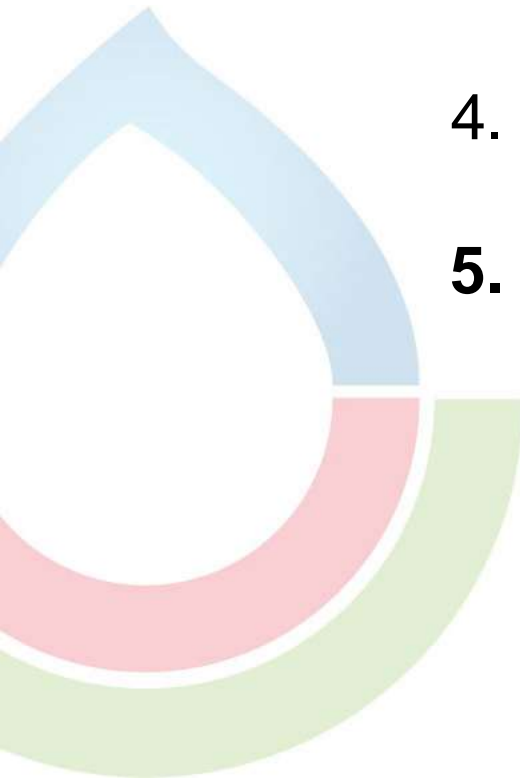
- Ter herinnering uit 2006: het Referentiekader en Actieplan inzake Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, incl. een onderdeel over Maatschappelijk Verantwoord Investeren;
- Een vraag op vandaag: weten we/jullie of de huidige financiële stromen worden ingezet voor een reële economie die wij/jullie willen ?
- Het antwoord is neen, maar ...
 - zullen we **bestaande financiële middelen** – waar we (mede-) beslissingsrecht hebben – **heroriënteren** met het oog op een kringloopeconomie (cf. pensioenfondsen)?
 - zullen we (opnieuw/verder) actief (financieel) participeren in het **organiseren van productie en consumptie** in onze samenleving bijv. **via coöperatieve vennootschappen**?

Enkele voorstellen (2)

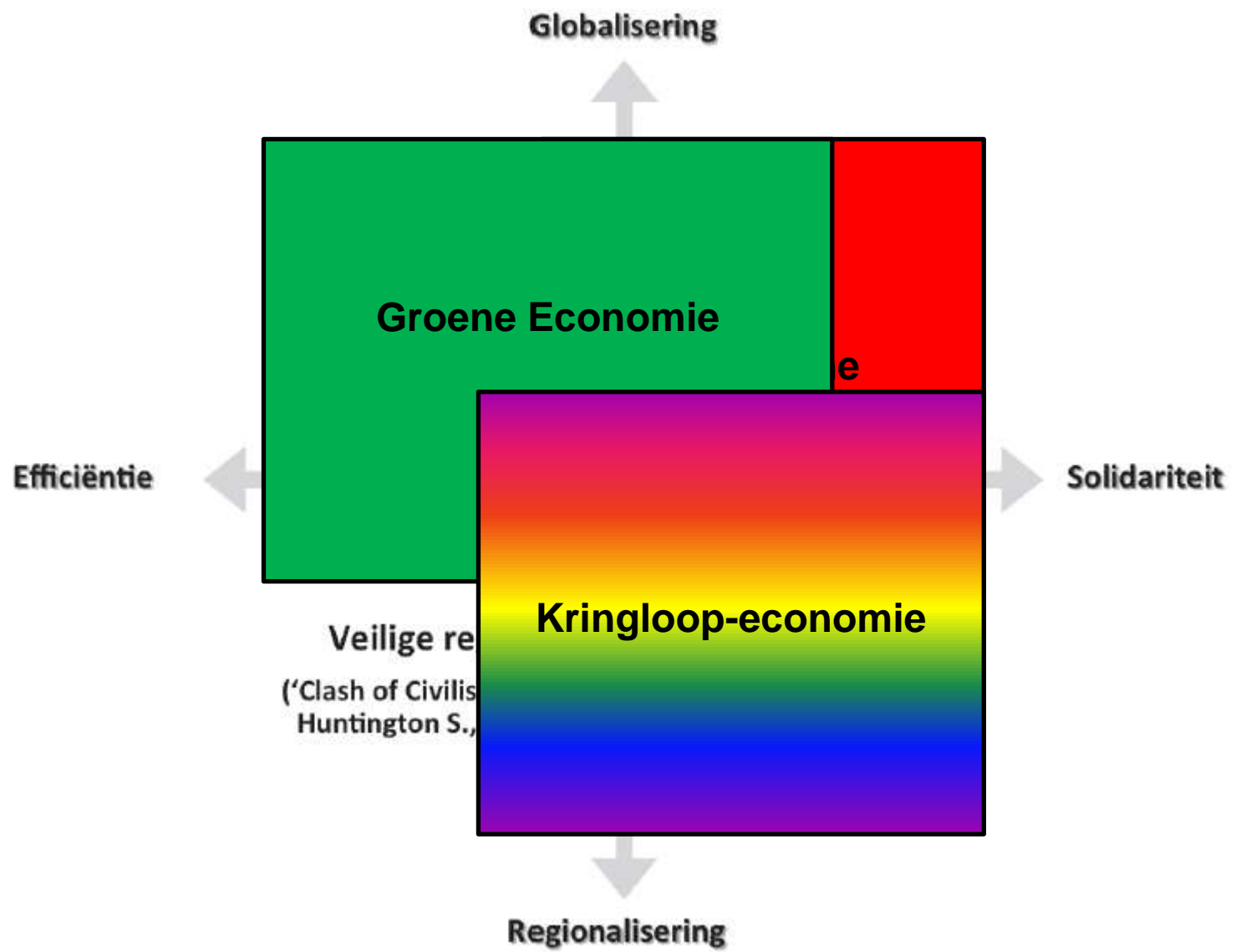
- identificatie van de kwetsbaarheid en de weerbaarheid van bedrijven/sectoren/streken in ons land;
- het opzetten van een kringlooeconomie binnen het kader van duurzame ontwikkeling in een (pan-)Europese context;
- in opleiding/training en onderzoek/ontwikkeling moeten 'design for scarcity' en 'recycling for scarcity' twee hoofdthema's worden;
- capaciteit inzake zorgvuldige ontmanteling tot op het niveau van componenten en materialen moet worden opgezet/opgedreven (cf. oude technologie van 'shredders');
- observatorium van grondstoffen zowel voor 'biologische' als 'technische' zijde van de kringlooeconomie;
- ...

Inhoud

1. Proloog
2. De '*megaforces*'
3. Brugge en omgeving
4. Enkele voorstellen
- 5. Epiloog**

Duurzaam en maatschappelijk (verantwoord) ondernemen, d.m.v. een kringlooeconomie.

Referenties (1)

- Ellen MacArthur Foundation (2013), **De kringlooeconomie: een industriëel systeem dat in zijn ontwerp voor herstel zorgt.** Website, vertaald van <http://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy/circular-economy/interactive-system-diagram> (laatst geraadpleegd in juni 2013).
- Lee B., Preston F., Kooroshy J., Bailey R. and Lahn G. (2012), **Resources Futures.** A Chatham House Report, The Royal Institute of International Affairs, London.
- Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (2006), **Federaal actieplan MVO. Maatschappelijk verantwoord ondernemen in België.** Nevelland, Brussel.
- Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (2006), **Referentiekader MVO. Maatschappelijk verantwoord ondernemen in België.** Nevelland, Brussel.
- Jones N. (2013), **A Scarcity of Rare Metals Is Hindering Green Technologies.** Website Yale Environment 360, http://e360.yale.edu/feature/a_scarcity_of_rare_metals_is_hindering_green_technologies/2711/ (laatst geraadpleegd in november 2013).
- Kleijn, R. (2012) **Materials and energy: a story of linkages.** PhD Thesis Leiden University, The Netherlands.
- KPMG, (2012), **Expect the Unexpected: Building business value in a changing world.** Part 1,2 and 3.
- Mazijn B. (2012), **De enige uitweg uit de meervoudige crisis: een Staten-Generaal vóór Duurzame Ontwikkeling.** Opiniestuk, Website De Wereld Morgen, <http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2012/12/03/de-enige-uitweg-uit-de-meervoudige-crisis-een-staten-generaal-voor-duurzame-ontw> (laatst geraadpleegd in november 2013)

Referenties (2)

- Mazijn B. en Gouzée N. (red.) (2012), **De samenleving in beweging. België op weg naar duurzame ontwikkeling?** ASP Editions, Brussel.
- Mazijn B. en Devriendt S. (2013), **Naar een 'nieuwe industrialisering' van en voor de metaalsector. Een kringlooeconomie binnen de context van duurzame ontwikkeling.** Rapport in opdracht van ABVV-Metaal. Instituut vóór Duurzame Ontwikkeling vzw, Brugge.
- OECD, (2010), **Materials Case Study 1: Critical Metals and Mobile Devices** - Working Document. OECD Global Forum on Environment 'Focusing on Sustainable Materials Management' (Mechelen, 25-27 October 2010). OECD Environment Directorate, Paris.
- Paredis, E. (2013), **A winding road. Transition management, policy change and the search for sustainable development**, CDO/UGent, Gent.
- UNEP – International Resource Panel (2013), **Metal Recycling – Opportunities, Limits, Infrastructure.** UNEP-DTIE, Paris, 320 pp.
- van Zeijl-Rozema, A., Cörvers, R., Kemp, R. and Martens, P. (2008), **Governance for sustainable development: a framework.** Sust. Dev., 16: 410–421. doi: 10.1002/sd.367

Bernard MAZIEN

Instituut vóór Duurzame Ontwikkeling vzw – Universiteit Gent – Going for Sustainable Development
www.instituutvoorduurzameontwikkeling.be - www.ugent.be/ps/conflict-ontwikkeling - www.bernardmazijn.be
p/a Michel Van Hammestraat 76, B-8310 Brugge | Mobile +32 479 799 645; Email bernard.mazijn@skynet.be